

Moodul „INIMENE JA ÜHISKOND“

Mooduli õppeained ja maht:

1. Maailma kultuurilugu	1 kursus
2. Globaliseeruv maailm	1 kursust
3. Eesti ja rahvusvahelised suhted	1 kursus
4. Filosoofia ja eetika	1 kursus
5. Inimene ja õigus	1 kursus
6. Riik ja kodanik	1 kursus

Mooduli õppe- ja kasvatuseesmärgid:

Mooduli eesmärk on väärtustada maailma kultuurilist mitmekesisust ning protsesse globaliseeruvamas maailmas ja mõista neid ühiskonna arengu ja toimise eeldusena. Mooduli sisu kujundamise kaudu taotletakse eelneva mõistmist ja seoste loomise oskust. Mooduli ainekursused toetavad sotsiaalainete õpet, valmistavad ette teadlikke ja huvitatud ühiskonnaliikmeid, kes oskavad maailma mõtestada ning teha eetilisi ja kaalutud otsustusi.

Mooduli läbimine võimaldab tajuda ühiskonnaprotsesse maailmas ja Eestis, väärtustada maailma kultuurilist mitmekesisust ning mõista seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena. Õpilane arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises. Mooduli läbimine võimaldab saada ülevaate Eesti õigussüsteemist ja riigi toimimisest tänapäeval, samuti maailma kultuurilistest erinevustest ja riigi ja kodaniku koostoimimisest.

Õppeainete kirjeldus

1. Kursus „Maailma kultuurilugu“

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kultuuriloo kursus aitab õpilasel omandada maailma kultuuris ja ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õppeaine annab ülevaate nii inimeste igapäevaelu nähtuste kui ka erinevate kunstivormide ning teaduse ja tehnika kujunemis- ja

arenguloost. Vaadeldakse ka ühiskonnaprotsesside ning väärtushinnangute muutumist ajas. Analüüsitakse tehnoloogilise, kultuurilise ja poliitilise arengu tulemusena ühiskonnas toimunud muutusi. Samuti suunatakse õpilasi tunnetama kultuuride järjepidevust ja leidma vanade kultuuride mõjusid tänapäeva maailmas. Kursus aitab teadvustada minevikunähtuste muutlikkust ja tõlgendatavust, omavahelisi seoseid ning suhteid tänapäevaga.

Kursuse lühikirjeldus

Kursuse tulemusel peaks avarduma õpilase maailmavaade, suutlikkus näha maailma laiemalt ja õppida väärtustama ka võõraste kultuuride omapära, selle kaudu võrdsustama kõiki inimesi.

Samuti peaks kultuuriloo läbinu tundma huvi maailma vaatamisväärsuste ja kultuurinähtuste vastu.

Kursus on üles ehitatud temaatilis-kronoloogiliselt, see tähendab, et vaadeldakse erinevate valdkondade arengut ajas. Kultuuriloo kursus toetab ajaloo, kunstiajaloo, kirjanduse ja muusika õppimist. Kursus on jagatud üheteistkümnesse temablokki:

- 1) pärimuskultuur ja kirjakultuur;
- 2) religioon;
- 3) filosoofilise ja teadusliku mõtte kujunemine, ideaalse ühiskonna otsingud;
- 4) riigikorrad, režiimid;
- 5) kunst;
- 6) kirjandus;
- 7) muusika;
- 8) teater, film;
- 9) tehnika;
- 10) olme, igapäevaelu;
- 11) rõivastus, mood.

Õpitulemused

Kursuse lõpetanu:

- 1) tunneb kultuuriajalugu iseloomulike sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu;
- 2) mõistab kultuurisündmuste ja -protsesside põhjus-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise tagamaid, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti;
- 3) leiab ja analüüsib kriitiliselt kultuuriajaloo teavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt;
- 4) teab ja kasutab kontekstis kultuuri põhimõisteid ning eristab fakti tõlgendusest ja arvamusest;
- 5) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena;
- 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi;
- 7) tunneb huvi maailma vaatamisväärsuste ja kultuurinähtuste vastu, hindab kultuuride eripära;

- 8) on teadlik UNESCO kultuuripärandi säilitamisele suunatud tegevusest, oskab leida selle nimistu objekte;
- 9) teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana.

Hindamine

Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskusi kui ka loomingulist ja tõlgenduslikku lähenemist kultuurile kui nähtusele. Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid (kujundav hindamine) ja numbrilisi hindeid. Hindamismeetodite valikul arvestatakse nii õpitulemuste saavutatust kui ka õpilase individuaalsest arengut. Hinnatavate tööde vormid on kontrolltöö, essee, arutlus, esitlus, uurimus.

2. Kursus „Globaliseeruv maailm“

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Kursusel „Globaliseeruv maailm“ on täita oluline roll õpilase teadlikkuse kujunemisel ja aktiivseks maailmakodanikuks saamisel. Kursus tugineb gümnaasiumi geograafia kohustuslikes kursustes omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Õppesisu lõimub maailmaharidusega, mis loob võimaluse mõista üleilmastumise põhjusi ja mõjusid ning olla peamiste rahvusvaheliste arengueesmärkide ja jätkusuutliku inimarengu tundmise kaudu aktiivne kodanik.

Kursuse lühikirjeldus

Kursus võimaldab süvendatult tegeleda eri regioonide aktuaalsete probleemidega arenenud ja arengumaade näitel. Õppes omandatakse igapäevase eluga seonduvate probleemide lahendamise ning kompetentsete otsuste tegemise oskused, mis suurendavad õpilaste toimetulekut looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas. Õppe käigus arenevad oskused teabeallikaid kasutada ning neis leiduvat teavet kriitiliselt hinnata.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) on kursis maailma eri regioonide aktuaalsete probleemidega, teab nende põhjusi ja võimalikke tagajärgi;
- 2) toob näiteid globaliseerumise mõjude kohta maailma eri regioonidele;
- 3) väärtustab looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning peab lugu eri rahvaste kommetest ja traditsioonidest;
- 4) leiab erinevatest allikatest maailma eri piirkondade kohta geograafiaalast infot ning tõlgendab, üldistab ja hindab seda kriitiliselt;
- 5) toob näiteid loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengu vastastikuste seoste kohta õpitud regioonide näitel.

Hindamine

Globaliseeruva maailma kursus eeldab õpilaste aktiivset osalemist õppes. Kursuse vältel otsivad õpilased teabeallikatest materjali ja analüüsivad seda kriitiliselt. Olulisel kohal on arutelud, ajurünnakud, diskussioonid, rollimängud, filmide vaatamine jms, et õppida tundma probleeme, arutleda erinevate arvamuste ja seisukohtade üle ning leida lahendusi. Õppes on olulisel kohal iseseisvad ja rühmatööd ning töö tulemuste esitamine kaasõpilastele.

3. Kursus „Eesti ja rahvusvahelised suhted“

Eesmärk

Ainekursuse eesmärk on aidata õpilasel omandada kultuuriruumis, ajaloolises keskkonnas ja kaasajas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi ning teadvustada ja analüüsida minevikunähtuste muutlikkust, tõlgendatavust, omavahelisi seoseid ning seoseid tänapäevaga. Käsitletakse väärtushinnangute muutumist ning ajaloolisi isikuid ja sündmusi nii enda kui ka teiste vaatenurgast lähtuvalt.

Kursus on ülesehituselt kronoloogilis-temaatiline, st probleeme käsitletakse reeglina kronoloogilist järgnevust silmas pidades, mis tähendab, et teemasid käsitletakse kronoloogilise, poliitilise, majandusliku, sotsiaalse, kultuurilise ja ideede dimensiooni kaudu. Erinevaid teemasid õppides võib rõhk olla kõigil võrdselt või mõnel nimetatutest. Iseäranis tähtsustatakse probleemikeskset käsitlust, analüüsides hinnanguid ja tõlgendusi erinevast seisukohast lähtuvalt. Mõistmaks, et rahvusvahelised suhted toimivad mingil kindlal ajaperioodil ja nende käsitlemine sõltub teema uurija käsitlusest ning seisukohast, kujundatakse kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse, võrreldakse poliitiliste sündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikates ning hinnatakse allikate usaldusväärsust. Õpetus toetab õppija enesemääratluse kujunemist ja võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes.

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooaga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning rahvusvaheliste sündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 2) võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastutel, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- 3) leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjuseid;
- 4) kasutab rahvusvaheliste suhete valdkonna sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab lühiuurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT vahendeid;

5) suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning võttes arvesse ajastu eripära.

Hindamine

Ainekursus hinnatakse viiepallisüsteemis.

Õpilaste teadmisi hinnatakse alateemade kaupa, sealjuures on võrdne kaal nii rühmatöödel kui õpilase individuaalsetel arutlustel.

4. Kursus „Filosoofia ja eetika“

Ainekursuse lai **eesmärk** on arendada kriitilist ja loovat mõtlemist ning oskust laiades kategooriates arutleda ja otsustusi teha. Väärtusi käsitledes lõimitakse õppimist eetilisi küsimusi kätkevate teemadega ning õpilasi ja ühiskonnaelu puudutavate eetiliste küsimustega. Õpilase ülesanne on õppida teadlikult rakendama filosoofilise mõtlemise viise ning harjuda teadlikult tegema eetilisi otsuseid ja otsustusi.

Õpitulemused

Ainekursuse läbinud õpilane:

- 1) kirjeldab filosoofia ainevaldkonna ülesehitust ja olulisemaid mõisteid ning arutleb filosoofia rolli üle tänapäeva maailmas;
- 2) rakendab mõningaid tähtsamaid kriitilise mõtlemise ja filosoofilise tõlgendamise tehnikaid filosoofilises arutluses;
- 3) rakendab peamisi filosoofilise arutluse häid tavasid seminaris osaledes, jõukohast allikteksti mõtestades ning esseed koostades;
- 4) arutleb väärtuste ja nende toimimise filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;
- 5) arutleb ühiskonna ja keskkonna filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;
- 6) tunneb mõistete teadus, eetika, moraal, vabadus, õiglus tähendusi ja oskab neil teemadel arutleda;
- 7) tunneb nii teoreetilise kui praktilise eetika rakendamise võimalusi, sh eetikakoodeksite olemust ühiskonnas;
- 8) oskab kaalutleda ja argumenteerida, teha ja põhjendada eetilisi otsustusi ning arutelda eetikaprobleemide üle;
- 9) teadvustab oma iseseisva mõtlemise ja otsustamise võimet ning rakendab seda filosoofilisi küsimusi arutades ja eetilisi, kaalutud otsuseid tehes.

Hindamine

Hindamisel kasutatakse mitteeristavat hindamissüsteemi.

Ainekursus on positiivselt hinnatud, kui õpilane on sooritanud kõik õpetaja töökavas ette nähtud tööd ja osalenud kohustuslikes seminarides.

Hinnatavad ülesanded arendavad loovust ja iseseisvat mõtlemist, ainekursus lõpeb õpilasepoolse kokkuvõtva esseega filosoofia ja eetika rakendamisest kaasaegses ühiskonnas ja globaliseeruvus maailmas.

5. Kursus „Inimene ja õigus“

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab õiguse olemust ning põhimõtteid, millel rajanevad Eesti Vabariigi põhiseadus ja teised seadused;
- 2) omandab teadmisi Eesti õigussüsteemist;
- 3) kujundab teadlikkust orienteeruda õigusküsimustes, arendab tahet ja võimet osaleda õigusdiskussioonides ning lahendab iseseisvalt õigusprobleeme;
- 4) kujundab oma õiglus- ja õigustunnetust, sallivust ja austust teiste inimeste ning töökspidamiste vastu, väärtustab ja arvestab autoriõigusi;
- 5) arendab efektiivse õiguskäitumise seisukohast olulisi oskusi, nagu kriitiline mõtlemine, analüüs, suhtlemine, vaatlus, probleemide lahendamine;
- 6) avardab oma teadmisi õigussüsteemi toimimisest ning seaduste, juristide ja õiguskaitseorganite rollist;
- 7) omandab teadmisi kutsevaliku võimalustest Eesti õigussüsteemis.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) saab aru õiguse tekkeloost ja õigusest kui ühiskonnaelu valdkonnast ning nüüdisaja õiguse struktuurist;
- 2) tunneb Eesti omariikluse kujunemislugu;
- 3) oskab eristada õiguslikku ja mitteõiguslikku suhet;
- 4) määrab õigussuhetes osalejaid, lahendab lihtsamaid ja põhimõttelisemaid õigusvaidlusi.
- 5) tunneb inimõiguste järgimist Eestis ja olukorda maailmas;
- 6) märkab ning analüüsib inimõiguste probleeme;
- 7) on salliv erinevate inimeste ja mõtteviiside suhtes.
- 8) on omandanud teadmisi perekonnaõigusest, sh tema enda õigustest, kohustustest ning vastutusest perekonnasuhetes;
- 9) suhtub positiivselt perekonnasse ning laste kasvatamisesse.
- 10) on omandanud algteadmised asjaõigusest ning orienteerub omandisuhetes;
- 11) on omandanud praktilisi oskusi asjaõiguse toimimisest igapäevaelus.
- 12) eristab lepingu vorminõudeid ning mõistab erinevate lepingutingimuste tähtsust;
- 13) teab, kus võib lepingute sõlmimisel tekkida probleeme, ning suhtub lepingute sõlmimisesse tähelepanelikult.
- 14) oskab sõlmida töölepingut.
- 15) oskab käituda probleemsetes tarbimissituatsioonides ning otsida oma õiguste kaitsmiseks abi, on teadlik ja säästlik tarbija.
- 16) tunneb ja järgib autoriõiguse kaitse seaduse nõudeid.
- 17) on omandanud teadmisi karistusõiguse eesmärkidest ja tähtsamatest põhimõtetest;
- 18) on teadlik vajadusest võidelda ennetavalt kuritegevuse vastu.
- 19) on omandanud teadmisi Eesti kohtusüsteemist, kohtumenetluse põhimõtetest ning menetluses osalevate isikute õigustest ja kohustustest.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest kooli gümnaasiumiosa õppekava üldosa sätetest.

Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele.

Kontrollitakse ja hinnatakse mõistete seletamist ning kasutamist, probleemidest arusaamist ja nende analüüsi, suutlikkust mõista õigusküsimuste olemust, osalemist diskussioonis, arutamise ja argumenteerimise oskust, õiguslase informatsiooni otsimise ja tõlgendamise oskust, osalemist ühistegevuses (simulatsioonid, rollimängud, projektid), plankide, avalduste, reklamatsioonide jne täitmise õigsust, kompleksust ja täpsust, ettekannete, ülevaadete, kokkuvõtete, referaatide jt iseseisvate ning rühmatöö ülesannete täitmist ja esitlemist.

Kursuse hinne kujuneb kontrolltööde, praktiliste tööde ning uurimuste, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta. Iseseisvad tööd on kodused ülesanded ja klassitööd, mida hinnatakse valikuliselt. Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöös.

6. Kursus „Riik ja kodanik“

Eesmärk

Ainekursuse keskseks teemaks on kodanikuks olemine Eestis ja Euroopas, kodaniku kohustused ja õigused ühiskonnas ning nende realiseerimine.

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) tunneb kaasaegseid kodanikukäsitlusi;
- 2) tunneb kodanikuks olemise stsenaariumeid;
- 3) mõistab kodaniku staatust, lojaalsust, kohustusi ja õigusi nii oma riigis kui suhetes teiste riikide ja organisatsioonidega;
- 4) mõistab kodanikuks olemise poliitilist, õiguslikku, sotsiaalset, majanduslikku ja kultuurilist mõõdet;
- 5) loetleb peamisi kodanikukohustusi ning selgitab nende realiseerimise võimalusi,
- 6) tunneb kodanikuühiskonda ja kodanikuliikumisi,
- 7) on aktiivne kaasamõtteleja kodanikuühiskonna teemadel, pakub lahendusi ja võimalusi;
- 8) oskab mõtestada kodanikuharidust.

Hindamine

Ainekursus hinnatakse viiepallisüsteemis.

Hindamise aluseks on erinevad alateemad. Hinnatakse nii teoreetilisi teadmisi kui õpilase analüüsi- ja järelduste tegemise oskust.